

Estatut, preguntes i respostes

S'ha dit i s'ha escrit que el nacionalisme català està dividit sobre la resposta a les preguntes que planteja l'Estatut de Catalunya reformat. No hi estic d'acord. Jo crec que no hi ha divisió en les respostes. Que hi ha divisió en les preguntes. En quines són les preguntes pertinents o, millor, essencials. Certament, el món de Convergència i Unió respon que sí. El món d'Esquerra respon, de moment, que no. Però jo crec que no estan responent a les mateixes preguntes.

Per entendre'ns. Jo estic convençut que si al conjunt del nacionalisme català li pregunten si aquest és l'Estatut que vol, el conjunt respon que no. Però si li preguntes si aquest Estatut és força millor que el que tenim i representa un pas important endavant, tothom et respon que sí. En un cas i en l'altre, les respostes del món de CiU i del món d'Esquerra són molt similars, per no dir iguals. El que fa que les posicions semblin molt allunyades és en quina de les preguntes es posa l'accent.

Tinc la sensació que cadascú posa l'accent en una o altra pregunta per motius ben diversos. En part, per cultura política: més gradualista la de Convergència, més populista la d'Esquerra. En part, per qüestions de fotografies, gelosies i orgulls ferits, que haurien de ser –teòricament– temes menors en política, però que no ho són. Però sobretot jo crec que Esquerra i CiU escullen com a rellevants preguntes diferents perquè havien fet anàlisis contradictòries de la conjuntura, anàlisis contradictòries –i probablement totes errades– del fenomen Zapatero, que és obvi que és central en l'aprovació de l'Estatut tal com està.

Esquerra, amb un mètode d'anàlisi de la realitat una mica messiànic i molt fascinat per l'eix dreta-esquerra, va llegir la conjuntura i el fenomen Zapatero com una oportunitat única, irrepètible, extraordinària. Tots els astres estaven en fila índia per permetre aprovar l'Estatut més fantàstic que es pogués imaginar. Esquerra governa a Catalunya. Té la clau, pensen, dels governs de Catalunya i Espanya. Espanya és governada per les esquerres, que ja se sap que sempre són benèfiques i positives. Per tant, o ara o mai. Aquesta és la millor conjuntura

possible, i per tant n'hem d'obtenir molt: tot el que volem, de moment, l'Estatut del 30 de setembre. Com que Esquerra genera unes expectatives enormes sobre la conjuntura, sobre Zapatero, sobre el propi paper, la realitat la decep. I llavors la pregunta que es fa, des d'aquesta decepció, és si aquest és l'Estatut que volem, perquè ha cregut per uns instants que ara podíem obtenir el que volíem. I la resposta és que no.

CiU, amb un mètode d'anàlisi escèptic i distant que l'ha portat a donar suport a governs espanyols de Suárez, Felipe González i Aznar, es mira la conjuntura i el fenomen Zapatero amb molts recels. En la mirada convergent, el que més s'assembla a un espanyol de dreta és un espanyol d'esquerra. Per tant, el fet que ara governin les esquerres a Espanya no converteix la conjuntura en excepcionalment prometedora. Per tant, CiU manté poques expectatives. Està convençuda que Zapatero no resistirà les pressions del PP i que l'Estatut rebrà un cop de porta a Madrid. Per tant, la seva estratègia és redactar a Barcelona un Estatut al més ambiciós possible, però amb la sensació que ni Zapatero ni la conjuntura són tan bons perquè se'ns permeti millorar l'Estatut que teníem. CiU espera poc del procés, per tant, se sorprèn agradablement del que s'obté i posa l'accent en la pregunta de si és un Estatut millor que el que teníem.

Probablement totes dues anàlisis sobre la conjuntura estaven equivocades. És veritat, CiU errava: Zapatero no és com Aznar, o en tot cas és com quan Aznar o González necessitaven el suport del catalanisme per governar Espanya. Zapatero no és –per interès o per convicció– un mur contra el qual només puguis xocar, sinó que ha demostrat una flexibilitat i un marge de maniobra que el món de CiU no li suposava. Però també errava Esquerra: Zapatero i l'esquerra espanyola no deixen de ser de matriu jacobina, no són uns aliats incondicionals de les aspiracions catalanistes. La promesa d'acceptar el que vingués de Barcelona era un farol sense fonaments, imprudent i temerari. Li interessa que hi hagi Estatut a Catalunya, perquè ho necessita per al procés basc –que és del qual pensa obtenir tot honor i tota glòria–, però no està disposat a barallar-se amb el propi partit per aconseguir un Estatut català excepcional.

Per tant, el que divideix al catalanisme no és la valoració de l'estatut que es voldria i de l'estatut que es té. No són les respostes. Són les preguntes. I són les anàlisis prèvies: la fe extraordinària d'Esquerra, abans de començar el procés, en l'excepcionalitat de la conjuntura històrica, l'escepticisme enorme de CiU sobre aquesta excepcionalitat. Al final, ni tan excepcional ni tan poc. Ara el problema és el referèndum. Decidir entre tots què ens pensem que ens pregunten al referèndum. Si decidim que ens pregunten si aquest és l'estatut atòmic i fabulós que volíem, hauríem de dir que no. Si ens pregunten si el preferim al que teníem, haurem de dir que sí. No discutim sobre la resposta. Discutim sobre la pregunta.

VICENÇ VILLATORO. Article publicat a EL TEMPS, 18 d'abril de 2006